

THE ROLE OF INFORMATION TECHNOLOGY IN THE DEVELOPMENT OF COMMUNICATIVE COMPETENCE OF STUDENTS

Nematulla Abdulkarimovich Gulbayev
Tashkent City National Center for Teaching
Pedagogical Personnel to New Methodologies

Marziya Xushboqovna Qarshieva
Belarusian-Uzbek Institute of Joint Applied Technical Qualifications

Abstract

In the article, the role of information technology in the development of students' communicative competence is considered as an example of going through hyperlinks. Types of hyperlinks, tools to use and how to use it effectively.

Keywords: Information, hyperlink, technology, text, training, scheme, communication, computer technology.

Introduction

TALABALARNING KOMMUNIKATIV KOMPETENTSIYASINI RIVOJLANTIRISHDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARNING O'RNI

Ne'matulla Abdulkarimovich Gulbayev
Toshkent shahar pedagog kadrlarni yangi metodikalarga o'rgatish milliy markazi

Marziya Xo'shboqovna Qarshiyeva
Belarus-O'zbekiston qo'shma amaliy texnik kvalifikatsiyalar instituti

Annotatsia:

Maqolada talabalar kommunikativ kompetentsiyasini rivojlantirishda axborot texnologiyalarning o'rni giperhavolalardan foydalanish misolida keltirilgan. Giperhavollarning turlari, ishlatilish joylari va undan samarali foydalanish umumiy sxemasi ham berilgan.

Kalit so'zlar: Axborot, giperhavola, texnologiya, matn, ta'lim, sxema, kommunikativ, raqamli texnologiya.

Аннотация:

В статье рассматривается роль информационных технологий в развитии коммуникативной компетентности учащихся на примере перехода по гиперссылкам. Типы гиперссылок, инструменты использования и способы их эффективного использования.

Ключевые слова: информация, гиперссылка, технология, текст, обучение, схема, коммуникация, компьютерные технологии.

Talabalar giperhavolalarga shunchalik tez-tez duch keladiki, ularga e'tibor ham bermay qo'ydi. Ammo ular bilan qanday qilib to'g'ri ishlashni bilish nafaqat SMM mutaxassislari, SEO mutaxassislari va boshqa Internet-marketologlar uchun, balki kundalik hayot va ishdagi barcha odamlar uchun ayniqsa pedagoglar uchun juda zarur.

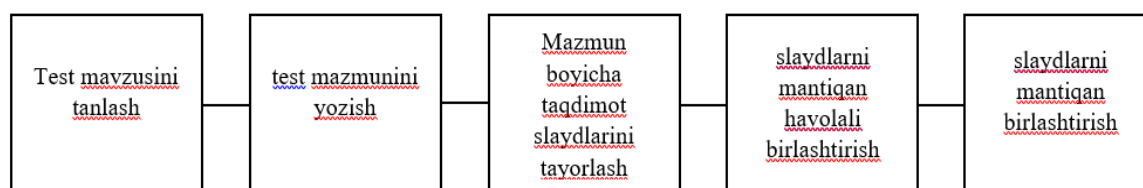
Mana oddiy misol. Maktabda sizga shoshilinch ravishda "Ta'limda raqamli texnologiyalarning o'rnini" mavzusida 10 daqiqalik ma'ruza tayyorlash topshirig'i berildi. Muddati qisqa, nima qilish kerak? Albatta, siz bitta taniqli onlayn ensiklopediyani ochib, uni chop etasiz. Agar sizda rangli printer bo'lsa, ma'ruzangizning aksariyati yorqin ko'k rangda ta'kidlanadi. Giperhavolalar shunday belgilanadi.

Ingliz tilida oddiy "giperhavola" deb ataladigan tushuncha ko'pincha matn yoki rasmda joylashgan bo'lib, bizga uni bosish orqali uchinchi tomon manbasiga yoki oddiy so'zlar bilan aytganda ma'ruzamizni boshqa "sahifasi" bilan bog'laymiz.

Bizga ma'lumki havolalarni HTML hujjatining istalgan qismiga kiritishimiz mumkin. Giperhavolalar esa nafaqat ma'ruza matningiz hajmini kamaytirishga, balki boshqa nashrlaringizga qarashlar sonini ham oshirishga yordam beradi. Tasavvur qiling-a, siz ta'limda raqamlashtirish tahlillari haqida maqola yozyapsiz va bir necha hafta oldin siz pedagogikada raqamlashtirish haqida nashr qilgansiz. Yangi matnni ortiqcha yuklamalik uchun siz giperhavola tugmani qoldirishingiz yetarli bo'ladi.

E'tibor bergan bo'lsangiz, matnning giperhavola joylashgan qismi o'z rangini ko'k yoki boshqa qarama-qarshi soyaga o'zgartirgan va tagiga chizilgan holda ajratilgan. Bu sukut rejimi bo'yicha sodir bo'ladi. Shuningdek, ba'zi hollarda havolada ramkani ko'rsatish yoki kursor ko'rinishini o'zgartirish mumkin. Bu, esa texnika masalalardan biridir.

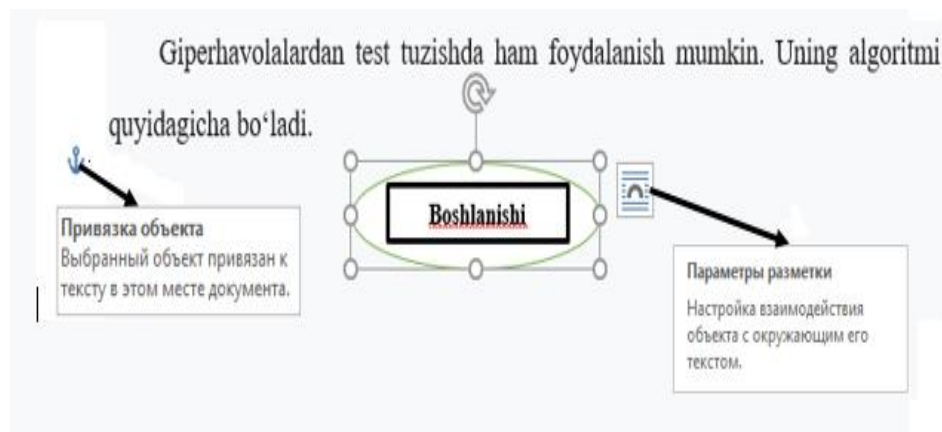
Giperhavolalardan foydalanib taqdimot shaklidagi testlarni 1 – rasmda keltirilgan sxema boyicha tuzish mumkin.

1 – rasm.

Ta'lim jarayonida giperhavolalarda foydalanishda dasturiy giperhavolalardan ham foydalanishimiz lozim.

Masalan: **2 - rasmda** keltirilgan havolalardan ikki xil ko'rinishda foydalanishimiz mumkin.

2 – rasm.

Birinchi holat: Ob'ektni bog'lash deb nomlangan bo'lib, tanlangan ob'ekt hujjatning o'sha joyidagi matnga biriktirilgan. Ikkinchi holda: parametrli belgilash turi bo'lib, ob'ektning atrofdagi matn bilan o'zaro ta'sirini sozlash mumkin.

Giperhavolalarning 5 turi mavjud.

- langar - dizayni bilan ajralib turadigan bog'lanish turi;
- langarsiz - URL sifatida formatlangan;
- tashqi - uchinchi tomon hujjatlari, veb-sahifalari yoki resurslariga olib keladi;
- ichki - saytingiz, maqolalar, nashrlar, fayllar va hk. ichidagi foydalanuvchilarni navigatsiya qilish.

Langar – bu havolani hujjatning ma'lum bir qismiga, masalan, mundarijaga o'tkaziladi.

Biz giperhavola qo'yish ketma-ketligini testli taqdimotlar yaratish usulini o'rganib oldik. Dasturlararo giperhavolalar ham ishlab chiqilgan. Masalan: Microsoft ofis to'plamiga kiruvchi dasturlar - Word, Excel va PowerPointda havolalar dastur ichiga o'rnatilgan bo'lib, ular orasida axborotlar almashish imkonini beradi.

Giperhavola (ing. hyperlink) - gipermatnli hujjatning ushbu hujjatdagi elementga (buyruq, matn, rasm, izoh) yoki xotirada(disk) joylashgan ob'ktga (fayl (hujjat), katalog, ilova) o'tish.

Masalan:

Гиперссылка (англ. hyperlink) — часть гипертекстового документа, ссылающаяся на элемент в этом документе (команда, текст, изображение, сноска) или на другой объект (файл (документ), каталог, приложение), расположенный на локальном диске или в компьютерной сети, либо на элементы этого объекта.

Giperhavola HTML hujjatidagi istalgan elementga qo'shilishi mumkin. Matnning havola qo'shilgan qismi avvalgi jumladagi kabi sukut bo'yicha ko'k rangda ta'kidlanadi. Sichqonchani havola bilan matn ustiga olib borganingizda, uning rangi o'zgaradi yoki pastki chiziq bilan ta'kidlanadi. Brauzerda klaviatura yordamida harakatlanayotganda, havolalari bo'lgan matn va grafik elementlar to'rtburchaklar nuqtali ramka bilan ta'kidlanadi. Oldin tashrif buyurilgan havola odatda ko'rilmagan havoladan boshqa rangda ta'kidlanadi.

Masalan:

“Для создания ссылки на адрес электронной почты используется УРИ-схема mailto:, после которой необходимо указать e-mail адресата”:

```
<a href="mailto:e-mail">Текст ссылки</a>
```

Bu misolda matnli ma'lumot quyidagi 3 giperhavolalardan iborat:

электронной почты;

УРИ;

е-маил.

Birinchi havolada (электронная почта) “Elektron pochta — kompyuter foydalanuvchilari oʻrtasida elektron xabarlarini joʻnatish va qabul qilish tarmoq xizmati texnologiyasi” kabi ma'lumotlar yozilgan manzilga oʻtasiz.

Ikkinchi havolada(URI) “URI birlashtirilgan (yagona) manba identifikatoridir. URI - mavhum yoki jismoniy manbani aniqlaydigan belgilar ketma-ketligi haqidagi ma'lumotlar yozilgan manzilga oʻtasiz.

Uchinchi havolada(e-mail) ham elektron pochta haqidagi ma'lumotlarga oʻtasiz.

"Buzilgan" giperhavola - bu biron bir sababga koʻra etishmayotgan ob'ektga ishora qiluvchi giperhavola, masalan, hujjat yoki fayl u joylashgan resurs ma'muri tomonidan oʻchirilgan yoki resursning oʻzi mavjud emas boʻlsa. Odatda bu holda sahifada xato kodi boʻlgan xabar paydo boʻladi, lekin bu har doim ham sodir boʻlmaydi.

Xulosa oʻrnida shuni aytish mumkinki, talabalarning kommunikativ kompetentsiyasini rivojlantirishda axborot texnologiyalardan foydalanish zamon talabi boʻlib, kundan-kun dolzarb boʻlib qolaveradi.

Adabiyotlar:

1. N. Gulbaev. Pedagogning kasbiy axborot maydonini shakllantirish haqida. “Oʻzbekistonda milliy raqs va xoreografiya taʼlimining dolzarb masalalari” mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi. Toshkent 2018, 55–59 b
2. С.М. Саиджалалова, М.Х. Каршиева, Integration of information and communication technologies in the language learning process (Интеграция информационно-коммуникационных технологий в процессе обучения языку) Web of Scientists and Scholars Journal of Multidisciplinary Research, Volume 2, Issue 2, February, 2024, p 24-26.
3. М.Х. Каршиева // О роли обучения иностранным языкам в системе высшего технического образования. — 23rd -ICARHSE International Conference on Advance Research in Humanities, Applied Sciences and Education Hosted from New York, USA February, 28th 2024: p 46-49, <https://conferencea.org>

